

Oppfølging av kirkemøtesaken «Religionsmøte og dialog» (KM 15/16) – etablering og videreutvikling av kirkelige dialogsentre i bispedømmene og landsdekkende nettverksarbeid

1. Bakgrunn

Foranledningen til denne orienteringssaken er diskusjonen på Kirkerådets møte i januar 2019 om forståelsen av budsjettvedtaket i desember vedrørende støtte fra Kirkerådet til kirkelige dialogsentre i bispedømmene.

Kirkemøtet behandlet i 2016 saken «Religionsmøte og dialog» (KM 15/16). Et sentralt tema var behovet for å etablere kirkelige dialogsentre i bispedømmene, knyttet sammen i et landsdekkende nettverk. Orienteringen redegjør for hvorledes dette er fulgt opp så langt, og om de videre planer.

Kirkemøtekomiteen kom med følgende merknader:

Erfaringsutveksling og nettverk

Komiteen ønsker å understreke at satsingen på dialog bør finne sted i alle bispedømmer og forankres i menigheter over hele landet. Komiteen ønsker en offensiv satsing på kompetansebygging om religionsdialog. Derfor bør det være kirkelige sentre for tros- og livssynsdialog i alle bispedømmer. I de bispedømmer der det i dag ikke finnes et slikt senter, bør det etableres. Etablering kan gjøres gradvis gjennom midler til stillinger som er dedikert til arbeidet med dialog, nettverksbygging og kompetanseheving innen feltet. Skal vi som kirke være samfunnsrelevante og i takt med utviklingen er dette et svært viktig arbeid som det haster å etablere strukturer og kompetanse på i hele landet.

Økt satsing på kirkelig dialogarbeid

Komiteen vil vektlegge betydningen av sentralkirkelige initiativ og ansvar for feltet. På sikt vil en økt satsing på dialog trolig kreve økte ressurser, og dette bør synliggjøres i kirkens strategiske satsing. Samtidig bør de positive regionale erfaringene fra dialogsentrene med en samarbeidsmodell om økonomien (eksterne og interne finansieringskilder) videreføres.

(Komitemerknad 7 og 8 til (KM 15/16))

Kirkemøtet fattet følgende vedtak:

Kirkemøtet ber Kirkerådet og bispedømmerådene arbeide for flere dialogsentre i våre bispedømmer. Kirkemøtet ønsker at dette skal skje i et landsdekkende nettverksarbeid i samarbeid med andre lokale, regionale og nasjonale partnere. De positive regionale erfaringene fra dialogsentrene med en samarbeidsmodell om økonomien (eksterne og interne finansieringskilder) videreføres.

(Vedtaks punkt nr. 1 KM 15/16)

Resten av vedtaket handler i korthet om:

- Behov for kompetanseheving på alle nivåer i kirken

- Økt fokus på innhenting og deling av dialogerfaringer
- Økt dialogaktivitet lokalt
- Forskning, refleksjon, utdanning og utarbeidelse av ressurser/materiell innen dialog
- Økt fokus på kristen tro i dialog med samisk spiritualitet.

Dialogsentrene fungerer som nasjonale (Oslo) og regionale kompetansesentre og er sentrale i oppfyllingen av Kirkemøtets vedtakspunkter.

2. Oppfølging av Kirkemøtets vedtak om etablering av kirkelige dialogsentre i 2017 og 2018

Arbeidet med oppfølgingen av Kirkemøtets vedtak ble i første omgang organisert som et treårig prosjekt fra 2017 til 2019, som et samarbeid mellom Mellomkirkelig råd, Kirkelig dialogsentre i Oslo og Areopagos. Sistnevnte har vært en aktiv pådriver og bidragsyter til de eksisterende dialogsentrene.

Oppfølging i 2017 og 2018:

- Etablere et årlig nettverks- og fagtreff for de ansatte i dialogsentrene samt for representanter for de bispedømmene som er i gang med å opprette sentre.
- Etablere et årlig inspirasjonsmøte/en faglig nettverkskonferanse som har dialogrelaterte tema, og som er åpen for ansatte i lokalmenighetene, dialogsentrene og andre interesserte.
- Bistå i etableringen av dialogsentre (foreløpig i Drammen og Trondheim).
- Besøke bispedømmene og gjennomføre samtaler med biskoper, stiftsdirektører og kirkefagsjefer og rådgivere om status for og muligheter i dialogarbeidet i bispedømmene, samt muligheter for å etablere dialogsentre i bispedømmet. Besøk har, der det var aktuelt, inkludert samtaler med lokale og regionale samarbeidsråd for tros- og livssyn og andre aktører som arbeider med dialog.
- Fordele insentivmidler fra Kirkerådet/Mellomkirkelig råd, under forutsetning av at midlene utløste tilsvarende midler i bispedømmet, til kartlegging av behov, etablering av sentre og som bidrag til etablerte sentre som bistår i det nasjonale nettverket. Kirkerådet vedtok en sum til fordeling på kr 500 000 både i 2017 og 2018. Av dette gikk kr 200 000 hvert år til nasjonal oppfølging og koordinering av arbeidet og noen midler til reise- og møtevirksomhet. Resterende midler ble fordelt på dialogsentrene (2017: kr 250 000 og 2018: kr 275 000).

Status i dag er at det er fem kirkelige dialogsentre: i Oslo (etablert i 2010), Bergen (2011), Stavanger (2012), Drammen (2018) og Trondheim (2018). I tillegg er Dialogforum Østfold (2015), som del av arbeidet i Borg bispedømme, organisert ut fra en annen modell, men deltagende i det nasjonale nettverket.

Erfaringer fra bispedømmene

Det er stor vilje til å følge opp satsingen på dialogarbeid i bispedømmene. Dette innebærer ikke nødvendigvis at alle bispedømmene nå er klare for å jobbe med å få opprettet et senter, men i alle bispedømmer er det en anerkjennelse av at dette er et viktig arbeid som må følges opp, og at det er behov for at det settes fokus på dialogarbeidet. Det må samtidig slås fast at dette er et krevende arbeid, til tross for mye engasjement og stor vilje, og det er et skjørt byggverk som er i ferd med å reise seg når arbeidet nå er utvidet fra tre til fem kirkelige dialogsentre. Hovedgrunnen til bekymringene er uforutsigbar økonomi. Dette har vært et

gjennomgående tema i alle samtaler med bispedømmene, og det er en stadig utfordring for de eksisterende dialogsentrene som til dels overlever under svært krevende økonomiske vilkår. Det er derfor behov for en tydeligere økonomisk forutsigbarhet i denne satsingen.

3. Utfordringer i det videre arbeidet fra 2019

Erfaringen fra de eksisterende sentrene er at en god og forutsigbar grunnfinansiering gjør at man også kan mobilisere andre støttespillere, både private og offentlige, næringslivet, andre organisasjoner, fond og stiftelser. Sentrene har skapt nye modeller for samarbeid både faglig og økonomisk, og både kommuner og fylkeskommuner har vært villige til å bidra til satsingen på økt bevissthet og kompetanse på feltet dialog. Men denne typen finansiering tar det tid å etablere, og de økonomiske rammene er noe av det mest krevende i etableringen og driften de første tre-fem årene. En satsing på dette arbeidet er ikke mulig uten at det er en grunnfinansiering på plass.

Kirkerådets budsjett 2019

I 2017 og 2018 bidro Kirkerådet årlig med kr 500 000 i nasjonale satsningsmidler til dialogsentrene. Midlene ble brukt til nasjonal koordinering og insentivmidler til etablering av nye dialogsentre. Det lå som en forutsetning at dette skulle utløse regionale og lokale midler (jf. Kirkemøtets vedtak i KM 15/16).

I budsjettet for 2019 (KR 67/18) som Kirkerådet vedtok i desember 2018, er ikke disse satsningsmidlene videreført. Det forklares på s. 11 i sakspapiret på denne måten: «Vedtaket i KM 18/16 anses gjennomført, og det er ikke satt av midler til dette i 2019. Det reduserer behovet med kr 0,5 mill. sammenlignet med 2018.» KM 18/16 som det refereres til, dreide seg om Kirkemøtets fordeling av midler for 2017 som inneholdt et punkt om strategiske satsinger.

Kirkerådets budsjettvedtak for 2019 utløste en lengre diskusjon på Kirkerådsmøtet i januar 2019. Formuleringen i sakspapiret kan misforstås dit hen at Kirkerådet anser satsingen på utbygging av dialogsentre for gjennomført, noe som selvsagt ikke er tilfelle. Vedtakene om satsningsmidler til dialogsentrene i 2017 og 2018 ble gjort som årlige budsjettvedtak, og det er ikke fattet noe vedtak om at de inngår i en treårig satsing med nasjonale midler. Mellomkirkelig råd, Kirkelig dialogsentre i Oslo og Areopagos har riktignok en treårig oppfølgingsplan, og dette kan ha skapt en forventning om at Kirkerådet skulle følge opp med satsningsmidler i tre år. Men formelt foreligger det ingen slik sammenheng.

Administrasjonens vurdering var at det ikke er hensiktsmessig å sette av midler til dialogsentrene på Kirkerådets eget budsjett for 2019, men at støtten fra og med 2019 heller bør gis fra bispedømmerådene. Den omstridte setningen må forstås budsjetteknisk; KM 18/16 om nasjonale satsningsmidler videreføres ikke, men satsingen på dialogsentre videreføres – med midler fra regionalt nivå. Dette burde vært utdypet i saksorienteringen til Kirkerådet.

I ettertid har Kirkerådets direktør fattet et administrativt vedtak om at det settes av kr 200 000 til nasjonal koordinering i Kirkerådets budsjett. Disse midlene vil Mellomkirkelig råd, som tidligere, bruke til å kjøpe tjenester av Kirkelig dialogsentre i Oslo.

Videre satsing

Den treårige prosjektperioden 2017-2019 skal ende opp med en vurderingen av status og en vurdering av det videre arbeidet med å ivareta den eksisterende virksomheten og med å etablere nye dialogsentre.

Kirkerådet vil på sitt møte i juni 2019 bli forelagt en egen sak som skal gi noen føringer for det videre arbeidet.

Sekretariatet har etablert en arbeidsgruppe bestående av Odd Kristian Reme, daglig leder ved Kirkelig dialogsentre i Stavanger, Hanna Barth Hake, daglig leder ved Kirkelig dialogsentre i Oslo, Raag Rolfsen, direktør i Areopagos, og Rolf Simeon Andersen, stiftsdirektør i Tunsberg, med nyopprettet dialogsentre i Drammen. Seniorrådgiver i Mellomkirkelig råd, Steinar Ims, leder arbeidet i gruppen.

Arbeidsgruppen skal bistå i forberedelsen av saken til Kirkerådet og gi anbefalinger i følgende spørsmål:

- Hva er den beste organiseringen av nye, kirkelige dialogsentre (forening, direkte under bispedømmeråd, osv. De eksisterende sentrene har av historiske og praktiske årsaker alle blitt etablert som foreninger)?
- Hvordan kan organiseringen gi best mulig sikkerhet og mest mulig fleksibilitet og handlingsrom for dialogsentrene og eierne?
- Hvilke muligheter og begrensninger har nåværende og fremtidige sentre for å sikre forsvarlig økonomisk drift, også med tanke på valgt organisasjonsform?
- Hvordan kan sentrene organisere/koordinere arbeidet seg imellom både med tanke på økonomi (f.eks. søknader til samme finansieringskilder), felles profil og lokal/regional profil, faglig utveksling, osv.
- Hvordan forankres arbeidet ved sentrene i bispedømmet og i regionen?
- Hvilken rolle spiller nasjonale organer i finansieringen og koordineringen av sentrene i tiden fremover, særlig med tanke på de kirkelige dialogsentrenes langsiktige drift?

Kirkerådet vil få saken tilbake til behandling i juni 2019 og kan da gi føringer for det videre arbeidet med oppfølgingen av kirkemøtesaken om religionsdialog.

Vedleggene gir et innblikk i hva dialogsentret i Oslo konkret arbeider med, og om arbeidet i det nasjonale nettverket. Til kirkerådsmøtet i juni vil det foreligge årsrapporter for 2018 fra alle sentrene.

Vedlegg:

Opprettelse av kirkelige dialogsentre og etablering av landsdekkende nettverk, rapport for 2018

Kirkelig dialogsentre i Oslo: Rapport fra Oslo i et dialogperspektiv og årsrapport for 2018